

Armenian Apostolic Church of America
138 East 39th Street, New York, New York 10016

Volume XVIII, Number 4 — October 1995

**Preparations for
1,700th Anniversary
Of Christianity in
Armenia Begins**

The first session of the committee which is overseeing the preparations for the celebrations marking the 1,700th anniversary of the official acceptance of Christianity in Armenia took place in Etchmiadzin, Armenia the end of September.

Under the presidency of His Holiness Karekin I, Supreme Patriarch and Catholicos of All Armenians, the meeting brought together His Holiness Aram I, Catholicos of the Great House of Cilicia, the Armenian Patriarchs of Jerusalem and Constantinople, many diocesan primates and lay leaders.

In his opening remarks, Karekin I noted that the meeting was a historic moment for the Church and the Armenian people as the celebration would serve as a religious revival for the Armenian people. He observed that the Armenian people, both in the homeland and the diaspora, were coming together to mark this important anniversary.

Issues concerning the aim of the celebrations, as well as problems of rejuvenation of the internal life of the Armenian Apostolic Church and revival of spiritual life were discussed.

Details of numerous arrangements and projects were specified during the meeting, including plans to provide for participation of other churches, peoples and international cultural organizations in preparing and implementing activities marking the celebrations.

In his remarks, His Holiness Aram I portrayed the celebration as an opportunity for a self-trial of the nation, as well as a good opportunity to present a renewed Armenian Church to the world.

Remarks were also offered by Their Beatitudes Archbishops Torkom Manoogian and Karekin Kazanjian, the Patriarchs of Jerusalem and Constantinople, respectively.

Catholicos Aram I gave an
(Continued on page 4)

**Archbishop Ashjian
Meets with the Pope**

Early this month, for five days, the metropolitan New York area was captivated by the visit of Pope John Paul II. From his arrival at Newark International Airport to his departure, the Pope captivated the attention of all peoples, regardless of religious affiliation.

Archbishop Mesrob Ashjian was en route back to the United States from Armenia and, therefore, missed the beginning part of the Pope's visit, but he returned in time to attend, as an honored guest, the Central Park Mass and a private meeting with the Pope at the residence of John Cardinal O'Connor, the Archbishop of New York.

"The Pope's Central Park Mass," said Archbishop Ashjian, "was attended by
(Continued on page 4)

**ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ
ՔՐԻՍՏՈՆԷՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆԱՑՄԱՆ 1700 ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ**

Clergy and Lay members comprising the committee that will oversee the planning of the 1700th anniversary of the official acceptance of Christianity in Armenia, met in Etchmiadzin, Armenia.

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Երեքշաբթի, Սեպտեմբեր 26-ի երեկոյեան, պատուիրակութեամբ մը Երեւան ժամանեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս Արամ Ա. ու դիմաւորուեցաւ Պոլսոյ Պատրիարք Գարեգին Արք. Գազանճեանի, Հ.Հ. կրօնի գործերու պետական վարչութեան նախագահի պաշտօնակատար Լազար Սուջեանի, «Հայաստան» հիմնադրամի գործավար Մանուշակ Պետրոսեանի եւ շարք մը կրօնական ու աշխարհական դէմքերու կողմէ:

Վեհափառը Երեւան ժամանեց մասնակցելու համար Հայաստանի քրիստոնէութեան ընդունման 1700 ամեակի տօնակատարութեան յանձնաժողովի առաջին նիստին:

Օղակայանին մէջ, Կաթողիկոսը յայտարարեց. «Կ'ուզեմ առաջին հերթին փառք տալ Աստուծոյ, որ անգամ մը եւս ինձի բախտ ընծայեց եւ այս անգամ որպէս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոս, ոտք դնել հայրենի սուրբ հողին վրայ: Հայրենի հողը սուրբ հող մըն է, որ սուրբ պէտք է ըլլայ իրաքանչիւր հայու համար: Հայրենի հողն այսօր ազատ ու անկախ հող մըն է, իր ազատ ու անկախ պետականութեամբ ու իշխանութեամբ: Ուրախ եմ յայտնելու, որ այս հողին վրայ մեր ժողովուրդը ազատութեան ու անկախութեան մէջ կը բարգաւաճի: Ուրախ եմ յայտնելու, որ ներկայ մեր պետական իշխանութիւնը այս ժողովուրդին տէրն է եւ իր շուրջ համախմբած մեր ժողովուրդի բոլոր զաւակները այս երկիրը կը տանի դէպի բարգաւաճում, դէպի պայծառ ապագայ: Արամ Ա. Կաթողիկոսը ապա ող-

ջունեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գարեգին Ա.ը, իբրեւ իր աւագ եղբայրը, ինչպէս նաեւ Հ. Հ. նախագահ Լեւոն Տէր Պետրոսեանը:

Անդրադառնալով իր այցելութեան նպատակին, Վեհափառը ըսաւ. «Ինչպէս գիտէք, ես այս անգամ կուգամ գլխաւորելով պատուիրակութիւն մը՝ եկեղեցական ու աշխարհական անդամներէ բաղկացած: Ինձի հետ կը գտնուին նաեւ մեր Կեդրոնական Վարչութեան եւ Կրօնական Ժողովի անդամները, եւ մեր առաջնորդները: Եկանք մասնակցելու համար Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան պետականացման 1700-ամեակի նշման կեդրոնական յանձնախումբի առաջին ժողովին: Կը հաւատամ, որ Հայաստանեայց Եկեղեցին, որպէս մէկ ամբողջութիւն, մեր պետութեան հետ գործակցելով, փառաւոր կերպով տեղական եւ միջազգային մակարդակի վրայ պիտի պանծացնէ Հայաստան աշխարհի քրիստոնէացունը»:

Անդրադառնալով երկու Աթոռներու յարաբերութիւններուն, Արամ Ա. Կաթողիկոս յայտարարեց. «Ես կ'ուզեմ ձեզի յստակ կերպով ըսել, որ Հայաստանեայց Եկեղեցին մէկ եղած է ու մէկ է իր հիմունքով, իր առաքելութեամբ: Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Կաթողիկոսական երկու Աթոռները որեւէ ժամանակէ աւելի կը գործակցին ու աւելիով պիտի գործակցին: Մեր գործակցութիւնը պիտի ըլլայ ամբողջական եւ անվերապահ: Վերջին հաշուով, ինչպէս ըսի, մեր նկատեալ պետականացման 1700-ամեակի տօնակատարութեան կեդ- Ե, մեր բոլորի առաքելութիւնը, ուր որ թոնկան յանձնախումբի ժողովին: Ժողովին ներկայ էին՝ Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կա-

His Holiness Aram I, Catholicos of the Great House of Cilicia, celebrates the Divine Liturgy in the Cathedral of Holy Etchmiadzin.

Հետեւաբար, Կաթողիկոսական երկու Աթոռները մեր ժողովուրդի մէկ ամբողջականութեան շրջագծին մէջ պիտի գործեն միասնաբար»:

**1700-ԱՄԵԱԿԻ ԿԵԳՐՈՆԱԿԱՆ
ՅԱՆՉՆԱԽՈՒՄԲԻ ԺՈՂՈՎ**

Չորեքշաբթի, 27 Սեպտեմբերին, Ա. Էջմիածնի մէջ բացուող կատարուեցաւ Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան պետականացման 1700-ամեակի տօնակատարութեան կեդ- Ե, մեր հայրենիքը մէկ ամեակի տօնակատարութեան կեդ- Ե, մեր բոլորի առաքելութիւնը, ուր որ թոնկան յանձնախումբի ժողովին: Ժողովին ներկայ էին՝ Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կա-

Siamanto Academy Begins New Term

Veramood is a rich Armenian word that signifies re-entry and connotes autumn and the opening of the schools.

Siamanto Academy held its *veramood* recently at the Prelacy headquarters in New York City.

Established in 1981 by the Armenian National Education Committee, under the auspices of His Eminence Archbishop Mesrob Ashjian, upon the initiative of Dr. Steve Checkosky and Mrs. Hourig Papazian-Sahagian, Siamanto Academy offers a three-year college-level curriculum on Armenian culture and civilization to high-school students.

The faculty is comprised of Dr. Herand Markarian, chairman of the Armenian Language and Literature Department; Mr. Haroutune Misserlian, chairman of the Armenian History Department; and Very Rev. Anoushavan Tanielian, chairman of the Religious Studies Program. These qualified teachers spare no effort in transmitting Armenian culture to the Academy students with great enthusiasm and infinite dedication.

Guest lecturers of the highest caliber are periodically invited to address the student body on Armenian-related subjects of their expertise. The Academy also schedules guest lecturers to speak about social studies, the arts, literature, etc. Recently the students attended a lecture by Dr. James Russell, Professor of Armenian Area Studies at Harvard University.

Upon graduation, Siamanto Academy students become eligible for nine college credit recommendations, six credits in history and three in language, arts and literature. Accreditation has been granted by the Commission of Higher Education in Washington, D.C., via its accrediting agency, the Armenian Council on Education.

However, the *raison d'être* of the Siamanto Academy primarily lies in its commitment to prepare an enlightened group of Armenians, who will participate in our community life actively, responsibly and in leadership capacities. Through this worthy endeavor, students will be equipped with the necessary tools of authoritative, informed background and the essential indomitable Armenian spirit.

Particularly innovative at Siamanto Academy was the institution, several years ago, of the preparatory classes. These were designed specifically to cater to teenagers who have attended

Armenian Religious Education Council's Upcoming Seminars

St. Gregory of Datev Institute
Reunion Seminar
St. Sarkis Armenian Church
Douglaston, New York
November 24-26, 1995

Young Adult Seminar
New England Region
St. Stephen's Armenian
Church
Watertown, Massachusetts
December 1-2, 1995

For information contact:
Deacon Shant Kazanjian
212-689-4481

Armenian schools, but who do not meet the age requirements, to become a full-fledged Siamanto member. These students will attend preparatory class as auditors, to ensure them uninterrupted exposure to Armenian studies. It will also serve as a means of familiarizing prospective Academy students with the curriculum.

The Academy is located at the Prelacy in New York. Bus service is available for New Jersey residents. Further information about the Academy can be obtained by contacting Gilda B. Kupelian at the ANEC office, 212-689-7231. ANEC is co-sponsored by the Armenian Apostolic Church of America and the Armenian Relief Society of North America. ✚

The Secret of Success: Go Right on Working

Missions:

And he said unto them, Go ye into all the world, and preach the gospel to every creature. [Mark 16:15]

Holiness:

Blessed are they which do hunger and thirst after righteousness: for they shall obtain mercy. [Matthew 5:6]

Progress:

And the Lord said unto Moses, Wherefore criest thou unto me? Speak unto the children of Israel, that they go forward. [Exodus 14:15]

Work:

I must work the works of him that sent me, while it is day: the night cometh, when no man can work. [John 9:4]

Studying the Clerical Fish Bowl

by George W. Cornell
Associated Press

The following article was sent to us some time ago (actually, nearly 4 years ago) by one of our parish priests with a note saying, "As a pastor, I found it to be quite an accurate description of clergy life in the parish. I think it would be very helpful and thought-provoking to publish it in Outreach." I'm pleased, finally, to be able to share the article with readers.—Editor

Compared to others, clergy families don't have normal lives, according to a study of the households of Protestant ministers. They survive—or break—in what's called the "clerical fish bowl."

While they face the same kinds of issues that others do—marital relationships, raising kids, financial loads—they do so in what are termed a unique set of circumstances.

"Normal life—in terms of lives of families outside the clergy—does not appear to be possible for this group," said the Rev. Dr. Paul Mickey of Duke University Divinity School, one of a three-member study team.

"This is a unique profession and the people in the clergy family can't be compared with people in other situations."

A common, though unjustified, expectation is for them to be especially model families, reflecting the ideals and principles of the ministry, something which itself tends to set them apart from the norm.

Other strains are caused by the lack of privacy, the minister's being "on call" 24 hours a day, not enough time for the family to be together, and strained finances.

Average clergy salaries were put at \$20,000 to \$30,000 a year, with a decreasing number of large churches that are able to pay the higher amounts.

As for advantages of the pastoring profession, the two items most frequently mentioned were its potential for "creativity" and "flexible schedules."

The findings came from data gathered over the last decade and interviews and extensive questionnaires completed by 748 mostly married clergy in a broad span of 11 Protestant denominations.

They ranged from newer Pentecostal bodies such as Assemblies of God and Church of the Nazarene to historic mainliners such as the Episcopal, United Methodist and Presbyterian (U.S.A.) churches.

Mickey, associate professor of pastoral theology, said the study showed a direct correlation between a strong "sense of vocation" and the ability to deal with stress.

"In the homes where the minister

and his or her family have a strong sense of vocational calling, there seems to be greater capacity for coping with stress and keeping the family together," he said.

"If there is a lot of ambiguity or uncertainty about being in the ministry, everything else is eventually going to become unraveled."

The researchers said the study represents the largest statistical analysis on the subject of clergy marriages and families.

Results are to be detailed in a book, "Clergy Families: Is Normal Life Possible?" by Mickey and co-researcher, Genny W. Ashmore, a Presbyterian minister's wife, to be published this fall by Zondervan.

They said there has been little formal study of such issues before.

For example, when clergy divorce rates began to parallel secular rates in the early to middle 1970s, there was a tendency to deny it or obscure it by transfers, and little examination of conditions behind it.

But the study found that in some clergy divorces, the former partners acknowledged that stresses or conditions particular to the ministry had a bearing on the breakup.

In general, Mickey said clergy "families feel a lot of pressure" because of exalted congregational expectations that they will "lead exemplary lives in all area."

"It's not till the bubble bursts somewhere such as in a marriage breakup, financial difficulties, or rebellious behavior of children, that pastors realize they need more support than they get," Mickey said in an interview.

"They can't be lone rangers."

Also, he said, if the congregation doesn't thrive, its "positive love affair with the pastor can go sour. The congregation turns on the pastor as culprit as to why the church isn't doing better."

Mickey said divorce occurs most often in the more liberal denominations, such as Presbyterian, Episcopal, and Methodist, and career conflicts between the spouses are more likely to take place in those denominations.

In the more conservative denominations, clergy spouses were found to be more likely to accept the traditional "support" role of a minister's spouse and to accept moves and jobs wherever the ministry takes the family.

Similarly, ministerial families in the more conservative denominations, stressing a vocational "call," seemed most able to cope with the special pressure of that profession, including minimal incomes. ✚

OUTREACH

A publication of the Armenian Apostolic Church of America
138 E. 39th Street
New York, New York 10016
Tel: (212) 689-7810 Fax: (212) 689-7168
Archbishop Mesrob Ashjian
Prelate
Iris Papazian
Editor
Mardiros Minas-Haftvani
Business Manager

OUTREACH (USPS 426-490) is published monthly, with the exception of a combined June/July-August issue by the Prelacy of the Armenian Apostolic Church of America, 138 East 39th Street, New York, NY 10016, (212) 689-7810. Unsolicited manuscripts are welcome; please include a stamped, self-addressed return envelope. Signed articles do not necessarily reflect the policy of the Armenian Apostolic Church of America. Send all correspondence to the above address to the attention of the Editor. Printed in the United States of America. Second class postage paid at New York, NY 10016. **Postmaster:** Send address changes to OUTREACH, 138 E. 39th Street New York, New York, 10016. ISSN: 10643087

PEANUTS

Zareh I of Cilicia

1915 – 1963

by Karekin II Sarkissian

THOUGH he died at an early age, Catholicos Zareh I of Cilicia was a true ecumenical pilgrim, a living witness to Christian unity. I first came to know him more than forty years ago in Aleppo, the second largest city of modern Syria and one of the ancient cradles of Christianity in that historic land.

I was a young priest, and he was a young bishop, the pastor of the largest community of the Armenian Apostolic Church in Syria. I had been sent to Aleppo to recruit students for the seminary of the catholicossate of Cilicia in Antelias, Lebanon, where I was serving as assistant to the dean. Staying with him at the archbishopric, sharing the modest living conditions, I spent hours of intimate conversation with him, particularly in the evenings, when the precincts of the diocesan centre were emptied of the administrative personnel. We took our evening meals in the solitude of his monastic dwelling, so rich with historical reminiscences. The meals were accompanied and followed by discussions, most of which he initiated. He knew how to ask questions and to draw me, a very shy young priest, into the conversation.

I felt that I was at a second school after the seminary, the normal school of theology. I discovered in him a teacher who used no textbook or notes, avoided lecturing, did not attempt any method of formal tutorial yet was a real tutor. Here was a true mentor, a guide in sound thinking. Sitting next to him, listening carefully and doing my utmost to express myself clearly, I felt that I was passing through a process of self-awareness, a kind of self-purification and inner assessment of my own ideas. There was no classroom, no desk, no other students, yet plenty of lessons, an abundance of learning.

But above all that I learned during these days, I discovered a person who was what he thought. A simplicity, a remarkable serenity and a profound spirituality permeated all that came out of his mind, whose second name was "heart." The openness I found in him was a window into the spiritual and intellectual dimensions of his person, in which a dominant place was occupied by sympathetic understanding and genuine respect for churches other than his own, with all their diversities and differences in theology, liturgy, life and administrative and pastoral structures. That was a lesson in ecumenism without the name, an inner disposition of seeing Christ's presence, the gospel message as the bond of commonness and communality. Only years later, through my own readings and ecumenical engagement, did I first hear the term "spiritual ecumenism," so closely associated with Abbé Paul Couturier. But I had seen it first-hand in Aleppo.

IN 1956, at 41, Zareh became catholicos of the Great House of Cilicia. He was chosen at a time of sharp confrontations among the various segments of the Armenian community under the jurisdiction of Cilicia, and his election was opposed by several groups on purely political grounds. In the midst of all that turmoil, however, he never lost the serenity of spirit that had struck me

This article is one of 50 profiles of ecumenical leaders in a new book, *Ecumenical Pilgrims: Profiles of Pioneers in Christian Reconciliation*, published by the World Council of Churches. The article was written by Catholicos Karekin II, while Catholicos of the Great House of Cilicia. He is now Karekin I, Supreme Patriarch and Catholicos of All Armenians in Holy Etchmiadzin.

Zareh I

from the very first moments of my own personal encounter with him. He proved himself ecumenical in circumstances in which being ecumenical meant touching the realm of spiritual heroism whose name is holiness, sainthood. He was a saintly figure, a holy man, because he never lost sight of the gospel and always felt upheld by prayer. His sermons were imbued by love, pastoral concern and an appeal to reconciliation and unity within the Armenian community at large.

He was born in Marash (Cilicia) in 1915, the very first year of the genocide perpetrated against the Armenians by the Turks of the time. He lived all his childhood in Syria (Hama and Aleppo) under conditions of poverty. In 1930 he was one of the first students to enter the newly opened seminary in Antelias, and five years later he became its first graduate to enter the celibate priesthood by joining the religious order of the catholicossate. Then followed two years of university studies in Oriental Christian and Byzantine history in Brussels. Most of his clerical life he served the Armenian community of Syria as prelate of the diocese of Aleppo (1940-56), being consecrated bishop in 1947.

Throughout his life he was a personal witness to the suffering of his people and at the same time to the process of national recovery after the terrible blow of the genocide. He loved his people; and he believed in God's renewing power through the sacrificial ministry of

his only-begotten Son, Jesus Christ. Whenever I think of him, I recall the words of St. Paul: "We rejoice in our sufferings, knowing that suffering produces endurance, and endurance produces character, and character produces hope, and hope does not disappoint us, because God's love has been poured into our hearts through the Holy Spirit which has been given to us" (Rom. 5:3-5).

His ecumenism extended more broadly to all Christian churches on the world level. He followed the development of the ecumenical movement with joy, particularly the founding of the World Council of Churches in 1948.

I personally witnessed his exuberant joy when the two catholicossates of the Armenian Church (Etchmiadzin, in Armenia, and Cilicia, in Antelias, Lebanon) were received into the membership of the WCC during the 1962 Central Committee meeting in Paris. He had sent me as observer at that meeting. When I returned to Antelias, now with the badge of a delegate, I gave him a brief report, and he embraced me affectionately and with fatherly love. His first words in response to my report were: "Thanks be to God; we have now joined the family of the Christian churches in their march toward unity."

Six months later, in early February 1963, W. A. Visser 't Hooft, the WCC general secretary, paid his first official visit to the catholicossate in Antelias.

Catholicos Zareh invited representatives of all the WCC member churches in Lebanon, and at an agape meal shared his own joy with them, because he wanted it to become the joy of all.

Several years later, he had welcomed the Ecumenical Patriarch Athenagoras I—a great pioneer of the modern ecumenical movement—to Lebanon. He was spiritually uplifted during the three meetings—one of them a personal conversation—they had together. Such encounters were among the finest hours of his life. Christian brotherhood was a living word for him, as it had been since his early days of association with the heads of the local Christian communities in Aleppo. For Zareh, ecumenism started at the grassroots level.

Another great ecumenical experience came in May 1962, when Cardinal Johannes Willebrands (then a bishop), together with Cardinal Bea, visited Catholicos Zareh I on behalf of Pope John XXIII and informed him officially of the forthcoming Second Vatican Council. The catholicos spoke vividly about the unity of the church and strongly underlined the importance of such a Council. His words still ring in my ears:

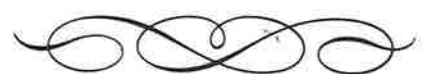
If we condense the whole content of the gospel into a hundred points, I am sure we will agree on ninety-nine. But we will forget the ninety-nine and will constantly speak about the one on which we disagree. All these past centuries we have spoke about what divides us; it is high time that we begin to talk about the ninety-nine in which we will find the firm ground on which we stand together. We just need *metanoia*.

Referring to how atheism, secularism and a materialistic understanding of life and values have become so dominant today and to the havoc created by indifference and apathy with regard to religion, he added: "For today it is not the form of the faith that is at stake; faith itself is a question."

Sadly, Catholicos Zareh did not live long enough to see the growth of the participation of the Armenian Church in the ecumenical movement. Shortly after the visit of Visser 't Hooft—on February 18, 1963—Catholicos Zareh I succumbed to a massive heart attack.

He was a man of love, faith, vision and conviction. A learned person, a regular and ardent reader, a diligent student of history, he was also sensitive and receptive to the lessons of history. History had taught him that division leads to weakness and weakness cannot be part of Christ's legacy, for it was he who proclaimed in the full love and humility which characterized his life and work: "Be of good cheer, I have overcome the world" (John 16:33).

Catholicos Zareh left us early and abruptly. But we cannot leave him, because his love, faith, vision and conviction remain alive. Such a legacy transcends death; it speaks of eternal truth; it bears untarnishable witness to unity, the gift of God and the signpost to the kingdom for all God's children. ✚

ԱՐԱՄ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՅՆՃԱՐԻ ՄԷՋ
Բացում Մուսա Լեբան Հերոսամարտի Յուշակոթողին

Լիբանանի հողին վրայ միակ հայկական գիղին՝ Այնճարի զուսակները Կիրակի, 10 Սեպտեմբերին 80-րդ անգամ ըլլալով հանդիսաւորապէս ոգեկոչեցին յիշատակը Մուսա Լեբան Հերոսամարտին:

Ծաբաթ եւ Կիրակի օրերու վրայ երկարող 80-ամեակի ոգեկոչումի ձեռնարկը, արդարեւ, եղաւ իւրայատուկ: Նախորդ տարիներու նման՝ հանդիսաւոր սուրբ պատարագին, Մուսա Լեբան 18 նահատակներու հոգեւորական համար կատարուած հոգեհանգիստին ու աւանդական մատաղի պատրաստութեան ու օրհնութեան կողքին, Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի հովանաւորութեամբ կատարուեցաւ բացումը 80-ամեակին նուիրուած Յուշակոթողին, որ գտնուած էր Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ հրապարակին վրայ կառուցուած համալիրին մէջ:

Այս առիթով՝ Տ. Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Այնճար: Գիղի մուտքին քահանայ հայրեր, 80-ամեակի Յանձնախումբի անդամները, Այնճարի բնակչութիւնն ու Լիբանանի զանազան շրջաններէն հաւաքուած հայորդիներու հոծ բազմութիւնը աւանդական ոչխարի գեղմով դիմաւորեցին իրենց Հոգեւոր Հայրը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի արիւնքներու եւ արեւոյշներու շարքերուն ընդմէջէն, Վեհափառ Հայրապետը առաջնորդուեցաւ եկեղեցի: Օրուան պատարագիչն էր Գերայ. Տ. Վարդուհան Ծ. Վրդ. Հերկելեան: Հոգեհանգստեան արարողութենէն առաջ հասան նաեւ քոյր յարաւանութեանց հոգեւոր պետերը՝ Ամեն. Տ. Յովհաննէս ԺԸ. Գասպարեան, Լիբանանի Կաթողիկէ հայոց առաջնորդը, եւ Միջին Արեւելքի Հայ Աւետարանական Եկեղեցիներու Միութեան նախագահ Վեր. Յովհաննէս Գարձեան, ընկերակցութեամբ Աւետարանական համայնքի հոգեւոր հովիւներուն: Պատարագին եւ պաշտօնական հանդիսութեանց ներկայ եղան Խորհրդարանի փոյն նախագահը, Լիբանանցի հայ նախարարներ եւ երեսփոխաններ, զինուորական ներկայացուցիչներ, Պեքաւայի նահանգապետը, Պուրճ Համուտի քաղաքապետը, ինչպէս նաեւ գաղթական Մուսա Լեոնիներու դժուարին օրերուն ձեցուկ կանգնած Ֆրանսական պետութեան ներկայացուցիչները՝ յանձնին Ֆրանսական դեսպանատան դիւանագիտական եւ զինուորական ներկայացուցիչներուն:

Պատարագի եւ հոգեհանգստեան արարողութեան աւարտին, Արամ Ա. Կաթողիկոս, Գասպարեան Պատրիարքը եւ Վերապատուելի Գարձեան հանդիսաւոր թափօրով դուրս եկան եկեղեցիէն: Վեհափառ Հայրապետը նախ օրհնեց աւանդական մատաղի հերիսան եւ ապա Հ.Մ.Ը.Մ.-ի պատուի կանգնած շարքերուն մէջէն թափօրը առաջնորդուեցաւ դէպի Յուշակոթող, եւ լիբանանեան ու հայկական քայլերգներէն ետք կատարուեցաւ Յուշակոթողին բացումը:

80-ամեակի Յանձնախումբին անունով խօսք առաւ Պր. Մովսէս Այնթապեան, եւ հրաւիրեց ցեղասպանութեան արհաւիրքը ապրած Մուսա Լեոնի պապուկները բացումը կատարելու Յուշակոթողին: Այդ պահուն արձակուեցան ութսուն աղանիներ եւ երկնակամարին վրայ ծածանեցան, Լիբանանի, Հայաստանի Ֆրանսայի եւ Սուրիոյ դրօշակները: Պր. Այնթապեան անդրադարձաւ Մուսա Լեբան հերոսամարտի կերտումի պայմաններուն, դրուատելով մանաւանդ Ֆրանսական, Լիբանանեան եւ Սուրիական պետութիւններուն անգնահատելի դերը գաղ-

թական Մուսա Լեոնիներու ամենածանր օրերէն մինչեւ ներկայ ժամանակները: Արտասանուեցան նաեւ նոյնիմաստ խօսքեր Տքթ. Վարդան Աղամեանի (ֆրանսերէն) եւ Կիրակոս Գիլէճեանի (արաբերէն) կողմէ:

Արամ Ա. Կաթողիկոս, իր հոգեւոր եղբայրներուն հետ օրհնեց Սուլտանի 18 նահատակներու աճիւնները, որոնք գտնուեցան Յուշակոթողին մէջ նկատի առնուած իրենց յատուկ տեղը: Արարողութեան աւարտին Վեհափառ Հայրապետը հրաւիրուեցաւ տալու իր պատգամը:

Վեհափառը նախ բարձրօրէն գնահատեց Մուսա Լեբան զուսակներուն ցուցաբերած յարգանքը՝ լեռ բարձրացող, ցեղասպանին դէմ կռուող եւ նահատակուող հայերուն յիշատակին հանդէպ: Վեհափառը յարգանքի խօսք ուղղեց նաեւ Լիբանանի եւ Սուրիոյ եղբայր ժողովուրդներուն, որոնք գրկաբաց ընդունեցին հայերը, նաեւ՝ յարգանքի խօսք անոնց, որոնք այստեղ, Այնճարի մէջ հիմնեցին Նոր Մուսա Լեոն:

Անդրադառնալով յուշարձանի խորհուրդին, Վեհափառ Հայրապետը ըսաւ, որ անոր մէջ կը տեսնէ Հայկ եւ Արամ Նահապետներուն, Լուսարշի, Վարդան Մամիկոնեանի ու Ղեւոնդ Երէցի, Նարեկացիի, Արամ Մանուկեանի կամքն ու պատգամը: Ան աւելցուց, որ յուշարձանին մէջ կը տեսնէ նաեւ Սուրիացի եւ Լիբանանցի ժողովուրդներուն մարդասիրական նկարագիրը, Ֆրանսայի աջակցութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ Արցախի մարտնչող ժողովուրդն ու ազատ, անկախ Հայաստանի տեսլականը:

Վեհափառը Հայրապետը ընդգծեց, որ Մուսա Լեբան զուսակները միայն գեղքով չէ որ յարթանակ կերտեցին, այլ՝ միասնականութեամբ: Ան գոհունակութիւն յայտնեց, որ այսօր, 80-ամեակի այս յուշակոթողին շուրջ համախմբուած են հայութեան բոլոր հոսանքները, առանց դաւանանքի եւ գաղափարի խտրութեան, եւ յոյս յայտնեց, որ այս ոգին եւ մթնոլորտը պիտի համակէ ամբողջ հայութիւնը՝ Հայաստանի, Արցախի եւ Սփիւռքի բոլոր գաղութներուն մէջ:

Արամ Ա. Կաթողիկոս իր խօսքը եզրափակեց շեշտելով, որ եթէ Մուսա Լեբան զուսակները 80 տարի առաջ լեռ բարձրացան ու կոտորեցան ի խնդիր խաղաղութեան, արդարութեան եւ արժանապատուութեան, այսօր իրենց զուսակներն ու հայրենակիցները միացած են Լիբանանի եւ Սուրիոյ ժողովուրդներուն՝ խաղաղութեան, արժանապատուութեան ու արդարութեան պայքար մղելու սինական թշնամիին դէմ:

Դպրաց դասը երգեց «Մուսա Լեբան գիղերէն Այնճար եկած ենք»ը, եւ հանդիսութիւնը վերջ գտաւ «Կիլիկիա» երգով եւ Հայրապետական մաղթերով:

Հոգեւոր պետերը եւ պաշտօնական անձնաւորութիւնները կէսօրին ճաշի հիւրերը եղան Այնճարի հայութեան:

Archbishop Ashjian Meets With Pope

(Continued from page 1)

hundreds of thousands of people and he had a universal message for people of all faiths. I was particularly gratified that the Pope's message, not only in Central Park but throughout his visit, emphasized moral and ethical issues confronting every human being. The Pope asked everyone to 'attend to the needs of the poor, the hungry, the homeless, those who are alone or ill,' and he urged the worshippers to 'stand up for life.' He spoke directly to the youth, telling them 'You will live most of your lives in the next millenium. You must help the Holy Spirit to shape its social, moral and spiritual character.' "

That same evening, Archbishop Ashjian met with the Pope at the residence of Cardinal O'Connor. Also attending was Archbishop Khajag Barsamian, Primate of the Diocese of the Armenian Church of America, as well as other Christian and Moslem leaders. The gathering featured a series of brief one-on-one encounters with the Pope and both Archbishop Ashjian and Archbishop Barsamian were able to speak with the Pope.

"The Pope took an interest in each person," said Archbishop Ashjian. "He recognized each person and knew the latest news about that person and the denomination he represented. To me he said, 'You have a new Catholicos,' to which I replied, 'Your Holiness, both Catholicoses are new.' "

At the conclusion of the audience Archbishop Ashjian said to the Pontiff, "Armenians hope you will be able to visit Armenia soon." The Pope smiled and said, "Everything is possible with God." +

1,700 Anniversary

(Continued from page 1)

impromptu interview at the airport upon his arrival on September 25. He said he was delighted to be back in Armenia.

"As you know," he said, "I have come to Armenia as a leader of a delegation made up of clergy and lay members. Members of our Central Council and Religious Assembly, as well as our prelates, have arrived with me. I am confident that the Armenian Church, acting as a single entity and cooperating with our sovereign state, will celebrate the official entry of Christianity in Armenia in an appropriate manner."

Responding to a question as to how he characterizes relations between the two sees, he said: "I would like to stress that the Armenian Church is indivisible in its principles and mission. Both Sees of the Church have already initiated cooperation and this cooperation will further strengthen in the future. Our cooperation must be full and without any preconditions. At last we have a single Church, a single people, a single homeland, and single mission, wherever we are and whatever circumstances we are in." +

Need a Gift?

Check pages 6 and 7 for good ideas.

Divided Land

by Vahakn Davtian translated by Dianna Der Hovanessian

My divided land, my undivided heart, I am doubled over by my debts to you. Like true conscience I ache with pity festering like an unhealing wound.

What shall I say, I who was born too late? I should have shed blood for you like the blood drained fedayi in the icy mountains of Erzeroum.

Sleeping, no, dozing only, as heartaches and sorrows doze like the volcano keeping alive its beating heart, a flaming rose.

I should have been mingled with your soil blended with the terrible cries blistered into one flame in the eternal fire when your resurrected ruins rise.

But you gave birth to me too late to fight. I should have bled not remained a passive ache inside this festering unhealed wound.

Is God's Will in Your Will?

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ
ՔՐԻՍՏՈՆԷՌՈՒԹԵԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆԱՑՄԱՆ 1700 ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

շար. էջ 1-էն

թողիկոսություններու, Երուսաղեմի եւ Պոլսոյ պատրիարքություններու ներկայացուցիչները:

Ժողովի բացման աղօթքը կատարեց եւ ապա, հայրապետական խօսքով ժողովականները ողջունեց Ամենայն Հայոց Գարեգին Ա. Կաթողիկոսը:

Այնուհետեւ, ողջունի խօսքով հանդէս եկաւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսը, որ մեկնաբանելով քրիստոնէութեան պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակի խորհուրդը, նկարագրեց զայն իբրեւ «ազգային ինքնաքննութեան, Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ վերանորոգման, աշխարհի ժողովուրդներուն մեր նկարագրով բացուելու գեղեցիկ առիթ»:

Ողջունի խօսքեր ուղղեցին նաեւ ժողովի ատենապետներ Թորգոմ Արք. Մանուկեան եւ Գարեգին Արք. Գազանճեան Պատրիարքները:

Ժողովի ընթացքին քննարկուեցան Հայ Առաքելական Եկեղեցւոյ ներքին կեանքի վերանորոգման, եւ Հոգեւոր վերազարթօնքի հիմնահարցերը:

Յիշեալ քննարկումներու ընթացքին, ճշդուեցան տօնակատարութեան բովանդակութիւնը:

Կը նախատեսուի, որ ուրիշ եկեղեցիներու եւ ազգերու, միջազգային, միջեկեղեցական եւ մշակութային կազմակերպութիւններու մասնակցութիւնը եւս ապահովուի պատմական այս տօնակատարութեան:

Սոյն յանձնախումբին Մայր Աթոռը կը մասնակցի 8 եկեղեցական եւ 4 աշխարհական ներկայացուցիչներով, Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը 6 եկեղեցական եւ 2 աշխարհական ներկայացուցիչներով ու պատրիարքական Աթոռները երկուքական ներկայացուցիչներով:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ հետեւեալ անձերէն. - Գերշ. Տ. Արտակ Արք. Մանուկեան (առաջնորդ Թեմրանի հայոց թեմին), Գերշ. Տ. Մեսրոպ Արք. Աշճեան (առաջնորդ Ամերիկահայոց արեւելեան թեմին), Գերշ. Տ. Զարեհ Արք. Ազնաւորեան (ատենապետ կրօնական ժողովի), Գերշ. Տ. Օշական Եպիսկոպոս (առաջնորդ Քուրդիստանի Արաբական Ծոցի երկիրներու թեմին), Գերպ. Տ. Վարդման Ծ. Վրդ. Հերկելեան (ատենադպիր կրօնական ժողովի), Մեթր Խաչիկ Պապիկեան (ատենապետ կեդրոնական վարչութեան) եւ Պր. Ոսկերեան Արզումանեան (ատենադպիր կեդրոնական վարչութեան):

Հինգշաբթի, 28 Սեպտեմբերի երեկոյեան, Վեհարանի մեծ դահլիճին մէջ տեղի ունեցաւ համատեղ նիստ՝ Հայոց Եկեղեցւոյ եւ Հայաստանի Հանրապետութեան կողմէ հաստատուած կեդրոնական յանձնախումբերու միջեւ, եւ ելոյթներով հանդէս եկան Ամենայն Հայոց Հայրապետ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոս եւ Հայաստանի Հանրապետութեան փոխ-նախագահ եւ պետական յանձնախումբի նախագահ Պ. Գազիկ Յարութիւնեան: Ներկայացուցեցան թէ՛ եկեղեցւոյ, թէ՛ պետութեան մշակած ծրագիրները, եւ թելադրութիւններ եղան համակարգելու ծրագրեալ աշխատանքները:

Նոյն օրը, երեկոյեան ժամը 8-ին Երեւանի «Արմենիա» հիւրանոցին մէջ Հայաստանի կրօնի գործերու պետական վարչութեան պաշտօնակատար Պր. Լազար Սուջեան շքեղ ճաշկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ հայոց. նուիրապետական Աթոռներու գահակալներուն

Church leaders gathered in Etchmiadzin to formulate plans for the 1700th anniversary of Armenia's official adoption of Christianity as a state religion. His Holiness Karekin I (standing) addresses the gathering. Seated from left to right are: His Beatitude Archbishop Torkom Manoogian, Patriarch of Jerusalem; His Holiness Aram I, Catholicos of the Great House of Cilicia; and His Beatitude Archbishop Karekin Kazanjian, Patriarch of Constantinople.

եւ անոնց պատուիրակութեան:

Ուրբաթ երեկոյեան Վեհափառ Հայրապետները, Տ. Թորգոմ Պատրիարք եւ յանձնաժողովէն խումբ մը ընդունուեցան Հ. Հ. Նախագահ Պր. Լեւոն Տէր Պետրոսեանի կողմէ, նախագահական ապարանքէն ներս: Աւելի ուշ, պատուիրակութիւնը այցելեց փոխ-նախագահ Պր. Գազիկ Յարութիւնեանին եւ «Հայաստան» Համահայկական Հիմնադրամի կեդրոնը, ուր ընդունուեցաւ գործադիր տնօրէն Տիկ. Մանուշակ Պետրոսեանի կողմէ:

Շաբաթ, 30 Սեպտեմբերի առաւօտեան զոյգ Վեհափառները այցելեցին Եռաբլուր, ուր Արցախեան գոյամարտի նահատակներուն հոգւոյ ի հանգիստ պաշտուեցաւ հոգեհանգիստ, նախագահութեամբ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին: Ապա խումբը այցելեց Ծիծեռնակաբերդ, ուր Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոս նախագահեց Մեծ Եղեռնի զոհ անլի քան մեկուկէս միլիոն նահատակաց հոգւոյ ի հանգիստ:

Նոյն օրը Մաշտոցի անուան մատենադարանին մէջ տեղի ունեցաւ ընդունելութիւն, եւ զոյգ Վեհափառներուն ջերմօրէն ընդունեց տնօրէն Պր. Սեմ Արեւշատեան:

Ս. ՊԱՏՐԱՐԱԳ ԷԶՄԻԱԾՆԱՅ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 1 Հոկտեմբերի առաւօտեան, Էջմիածնայ Մայր Տաճարին մէջ իր անդրանիկ պատարագը մատուցեց Մեծի Տանն Կիլիկիոյ նորըն-

տիր կաթողիկոսը՝ Տ.Տ. Արամ Ա., իրեն առընթերակայ ունենալով Արարատեան թեմի առաջնորդական փոխանորդ Տ. Գարեգին Արք. Ներսէսեանը եւ Անթիլիասի միաբանութենէն Տ. Զարեհ Արք. Ազնաւորեան: Վեհափառը ամպփովանիով առաջնորդուեցաւ Մայր Տաճար, հայրապետական շքեղ զգեստաւորմամբ: «Հայր Մեր»էն առաջ Վեհափառ Կաթողիկոսը խօսեցաւ հոգեշունչ քարոզ մը, վեր առնելով խաչի խորհուրդը՝ Վարագայ Ս. խաչի տօնին առթիւ, եւ խաչապաշտ հայոց ժողովուրդի անցեալին ներշնչումովը նայեցաւ հայոց յարութեան գեղեցիկ առաւօտեան:

Ս. Պատարագէն յետոյ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Գարեգին Ա. Կաթողիկոս Վեհափառին մէջ ճաշկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Վեհափառին, շուրջ 60 հոգիի մասնակցութեամբ: Ծաշկերոյթին, պատուիրակութիւններէն բացի, ներկայ էին Միլանոյէն Բամպակեան եղբայրները՝ իրենց տիկիներով, եւ Պերկամոյէն տէր եւ տիկին Ալլեքօ Պեզիկեան, որոնք կը գլխաւորէին Պերկամոյի շրջանէն 17 հոգիանոց խումբ մը, որոնք ամէն տարի կ'այցելեն Սպիտակի շրջանը, եւ իրենց սիրտն ու բարիքները կը տեղան երկրաշարժէն վնասուած ընտանիքներուն, հաշմանդամներուն վրայ:

Ծաշկերոյթի ընթացքին բաժակաճառ արտասանեցին Ամենայն Հայոց եւ Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետները, կրօնի գործերու վարչութեան ներկայացուցիչ Պր. Սերգէյ

Վարդանեան, Ս. Էջմիածնայ միաբանութեան կողմէ Ներսէս Արք. Պօզապալեան, թեմակալ առաջնորդներու կողմէ Զաւէն Արք. Զինչիւնեան, Պր. Խաչիկ Պապիկեան եւ Պր. Ալլեքօ Պեզիկեան:

ՈՒՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ Ի ԽՈՐ ՎԻՐԱՊ

Երկուշաբթի, 2 Հոկտեմբերին, զոյգ Վեհափառները, Թորգոմ Պատրիարք եւ պատուիրակութեան անդամները ուխտի գացին Խոր Վիրապ, ուր տեղի ունեցաւ յատուկ պաշտամունք: Արարողութեան աւարտին վեհափառներն ու Պատրիարք Սրբազանը իջան Խոր Վիրապի գուրը, այնտեղ՝ ուր 13 տարի ճգնաժ էր Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ՝ Հայաստանի քրիստոնէացումէն առաջ:

Մրտաուոյ փակում էր այս ուխտագրնացութիւնը, եւ կերպով մըն ալ խորհրդաւոր սկիզբ՝ Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան պետական կրօն հռչակման 1700-ամեակին տօնակատարութեան:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Ս. Աթոռ վերադարձաւ Երեքշաբթի, 3 Հոկտեմբերին:

Do not let your hearts be troubled. Trust in God; trust also in me. John 14:1

Sister Churches

The following article appeared in the August 16, 1995 issue of The Long Island Catholic.

In a message to the new head of the Armenian Orthodox Church, Pope John Paul II stressed the ties between the two "sister Churches."

The message, delivered by Cardinal Edward Cassidy, president of the Pontifical Council for Promoting Christian Unity, was sent to the new Armenian Catholicos of the Great House of Cilicia, His Holiness Aram I Keshishian, on the occasion of his enthronement which took place in the Armenian Catholicosate of Antelias, Beirut, Lebanon, on July 1.

The message, dated June 26, was made public July 29 by the Holy See Press Office.

In his message the Pope wrote the Catholicos that "we acknowledge ourselves as sister Churches" and reminded all that communion between both of them "derives from the fact that we live the same sacraments and, especially by virtue of the apostolic succession, the same priesthood and the same Eucharist."

"I ardently desire that this communion be real...in the hospitable land of Lebanon, Syria, Iraq and in the whole of the Middle East," he said. "The faithful of both our Churches, together with all their other Christian brothers, must have one heart and one soul in the service of that peace and reconciliation achieved for us by Christ himself."

The Pope added that the faithful of both Churches "must actively cooperate so that this region...may become a place where spiritual values become once again the unshakable foundation for respectful dialogue and efficacious cooperation among the different religious families. The Assembly for the Synod of the Bishops for Lebanon could be the concrete, immediate occasion for this."

"I ask the Holy Spirit to help us pursue together the way to full unity and to the con-celebration of the Eucharist," he concluded. ✚

Prelacy Bookstore

The Source for Armenian Books, Tapes and Gifts

Ազատեան Լիպարիս
Հայ Ռրբերը Մեծ Եղեռնի
Լու Աճճելըս, 1995, 240 էջ
Թղթ. \$20.00

Աշճեան Արք. Մեսրոպ
Էջեր Հայ Եկեղեցույ
Պատմութեան
Նիւ Եորք, 1994, 144 էջ
Թղթ. \$10.00

Գազանճեան Արա
Գէթ
Լու Աճճելըս, 1993, 106 էջ
Թղթ. \$10.00

Թահմիզեան Կ. Նիկողոս
Կոմիտասը եւ Հայ Ժողովուրդի
Երաժշտական Ժառանգութիւնը
Փաստանա, 1994, 282 էջ
Թղթ. \$20.00

Թեքեան Վեհանոյշ
Բազմաճուխ Աշխարհ
Միացեալ Նահանգներ, 1993,
118 էջ
Թղթ. \$15.00

Թեքեան Վահան
Յիսուն Քերթուած
Պէրթոթ, 1995, 84 էջ
Թղթ. \$10.00

Թումանեան Յովհաննէս
Քաջ Նազար
Հալէպ, 1995, 25 էջ
Թղթ. \$5.00

Հայկազ Արամ
Տեղին Ձայնը
Հատոր Ա.
Հալէպ, 1994, 286 էջ
Թղթ. \$8.00

Հմայեակ Ծէմս
Ընտիր Երկեր
Պոսթոն, 1994, 368 էջ
Լաթ. \$30.00

Յարութիւնեան Արտեմ
Հրդեհը Հիմաուրց Հողի
Միացեալ Նահանգներ, 1993,
209 էջ

Ուլուքաբեան Բագրատ
Արցախեան Գոյապայքարը
Երեւան, 1994, 300 էջ
Թղթ. \$8.00

Չելեպեան Անդրանիկ
Յեղափոխական Դէմքեր
Միշիկըն, 1991, 463 էջ
Լաթ. \$ 25.00

Չոլաքեան Յակոբ
Քեսապ
Հատոր Ա.
Հալէպ, 1995, 570 էջ
Լաթ. \$29.95

Անդրեասեան Ա. Քննյ. Սարգիս
Տարագիրն ու Հայրենիքը Դէմ
Դիմաց
Փաստանա, 1995, 248 էջ
Թղթ. \$15.00

Պատմութիւն Անթափ Հայոց
Հատոր Գ.
Խմբագր. Երուանդ Պապայեան
Գալիֆորնիա, 1994, 1151 էջ
Լաթ. \$57.00

Սարոյեան Ռիլիամ
Անունս Արամ է
Թրգմն. Մ. Համբարձումեան
Հալէպ, 1994, 240 էջ
Թղթ. \$8.00

Սեակ Պարոյր
Քիչ Ենք, Բաց Հայ Ենք
Էնսիւն, 1994, 157 էջ
Թղթ. 10.00

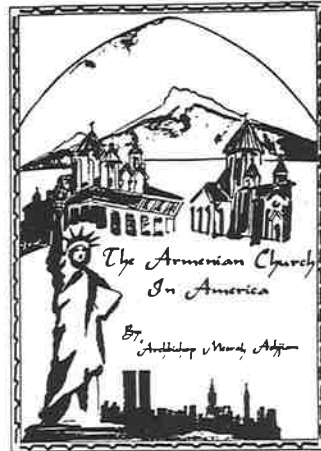
Սփիւռքահայ Արդի
Գրականութիւն
Պոլսահայ Գրականութիւն
Հատոր Ա.
Խմբագր. Սեդա
Ծաղիկեան-Տէմիրճեան
Միշիկըն, 1994, 535 էջ
Լաթ. \$25.00

Aprahamian, Souren
From Van To Detroit:
Surviving The Armenian Genocide
Michigan, 1993, 265 pp.
Hard Cover \$20.00

Armenian American Almanac
Hamo B. Vassilian, Editor
California, 1995, 496 pp.
Soft Cover \$45.00

Ashjian, Archbishop Mesrob
Armenian Church Patristic
and other Essays
New York, 1994, 251 pp.
Hard Cover \$25.00

Ashjian, Archbishop Mesrob
The Catholicoi of Etchmiadzin
An Overview of The
Electoral Process
New York, 1995, 164 pp.
Soft Cover \$10.00

Ashjian, Archbishop Mesrob
The Armenian Church In America
New York, 1995, 92 pp.
Soft Cover \$8.00

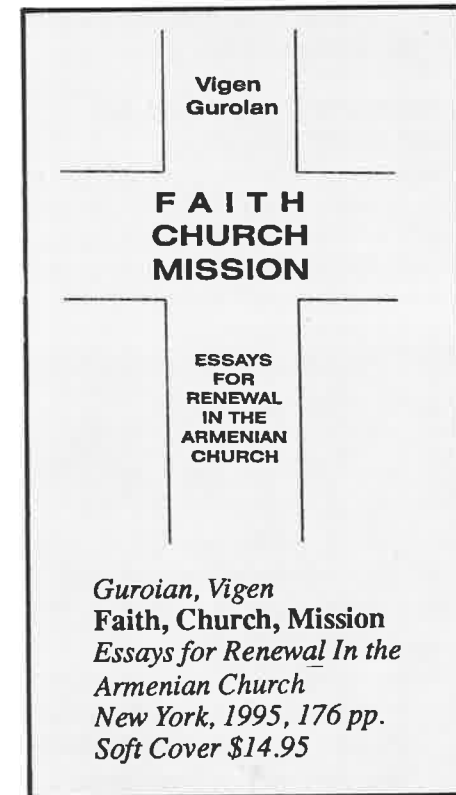
Edgarian, Carol
Rise The Euphrates
A Novel
New York, 1994, 370 pp.
Hard Cover \$22.00

Ghazarian, Mania
Art Treasures of Karabagh
(Armenian, French, English)
Antelias, 1993, 221 pp.
Hard Cover, \$50.00

Goolkasian, A. Peter
My Story
Belmont, 1995, 86 pp.
Soft Cover \$12.00

Gulian, H. Kevork
Elementary Modern
Armenian Grammar
New York, 1990, 196 pp.
Soft Cover \$8.95

Guroian, Vigen
Ethics After Christendom
Toward An Ecclesial
Christian Ethic
Michigan, 1994, 206 pp.
Soft Cover \$13.00

Guroian, Vigen
Faith, Church, Mission
Essays for Renewal In the
Armenian Church
New York, 1995, 176 pp.
Soft Cover \$14.95

Haroutiunian, Artem
Letter To Noah
and Other Poems
Paramus, 1994, 102 pp.
Soft Cover \$15.00

HAKOB KARAPENTS
Return
& Tiger

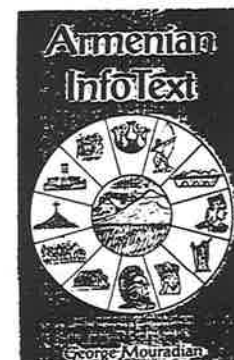

Karapents, Hakob
Return and Tiger and other
short stories
Translated by Tatul Sonentz -Papazian
Watertown, 1995, 142 pp.
Soft Cover \$20.00

Keshishian, M. James
Inscribed Armenian Rugs of
Yesteryear
Virginia, 1994, 256 pp.
Hard Cover, \$62.00

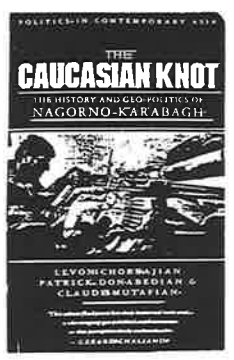
Khachaturian, Shahan
Armenian Artists
19th-20th Centuries
New York, 1993, 200 pp.
Hard Cover, \$70.00

Kherdian, David
My Racine
New York, 1995, 85 pp.
Soft Cover \$10.00

Mouradian, George
Armenian Info Text
Michigan, 1995, 342 pp.
Soft Cover \$15.00

Nephi K. and Lapreal J. Kezerian
Genealogy for Armenians
Utah, 1995, 171 pp.
Soft Cover \$8.00

Chorbajian, Levon
Donabedian, Patrick
Mutafian, Claude
The Caucasian Knot
The History and Geo-politics of
Nagorno-Karabagh
London, 1994, 198 pp.
Soft Cover \$18.95

Verluse, Pierre
Armenia In Crisis
The 1988 Earthquake
Translated by Levon Chorbajian
Detroit, 1995, 162 pp.
Soft Cover \$14.95
Hard Cover \$34.95

ՄԱՆԿԱՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հեղ. Երուանդ Տէմիրճեան
«Աշակերտին Բարեկամը»

1. Հայկ Նահապետ
 2. Տորք Անգեղ
 3. Վիշապաքաղ Վահագն
 4. Սանասար եւ Պաղտասար Ա.
 5. Սանասար եւ Պաղտասար Բ.
 6. Սանասար եւ Պաղտասար Գ.
 7. Սանասար եւ Պաղտասար Դ.
 8. Առիծ Մհեր Ա.
 9. Առիծ Մհեր Բ.
- Լրիւ շարքը \$27.00

Անճելային Օդանայր
(Թարգմանութիւն Անգլերէնէ-Հայերէն
Արփի եւ Ասպետ Փանոսեան)
Գանատա, 1994, 24 էջ
Թղթ. \$4.95

Թուղթ Տոպրակով Իշխանուհին
(Թարգմանութիւն Անգլերէնէ-Հայերէն
Արփի եւ Ասպետ Փանոսեան)
Գանատա, 1994, 24 էջ
Թղթ. \$4.95

Հրշէջներու Կայարանը
(Թարգմանութիւն Անգլերէնէ-Հայերէն
Արփի եւ Ասպետ Փանոսեան)
Գանատա, 1994, 24 էջ
Թղթ. \$4.95

Մանիշակագոյն, Կանաչ եւ Դեղին
(Թարգմանութիւն Անգլերէնէ-Հայերէն
Արփի եւ Ասպետ Փանոսեան)
Գանատա, 1995, 24 էջ
Թղթ. \$5.95

Մկրտիչեան Ալիք
Սանահին Անապատը
Անթրիլիս, 1991, 16 էջ
Թղթ. \$3.00

Ջէյթեան Սոնա
Մէկ Հատիկը, The One and Only
(Անգլերէն եւ Հայերէն)
Գալիֆորնիա, 1992, 43 էջ
Թղթ. \$12.00

Քասունի Ժանէթ
Մանկական Բեմ
Գալիֆորնիա, 1995,
148 էջ
Թղթ. \$15.00

Քասունի Ժանէթ
Բարի Աղաւնիները
(Մանկական Պատմութիւններ)
Պէլրուր, 1990, 216 էջ
Թղթ. \$15.00

COMPACT DISKS

- Djivan Gasparyan, *Ask Me No Questions*, \$15.00
- Karnig Sarkissian, *1994 Revolutionary songs*, \$15.00
- Karnig Sarkissian, *Meghavor E' Tashnaktzoutioun*, \$15.00
- Komitas, *The Voice of Komitas Vardapet*, \$15.00
- Komitas, (2 CD set) \$30.00
- Massis, (Armenian-American music), \$15.00
- Rima Gharakhanian, *Armenian Folk Songs*, \$15.00
- Rouben, *Midnight*, \$15.00

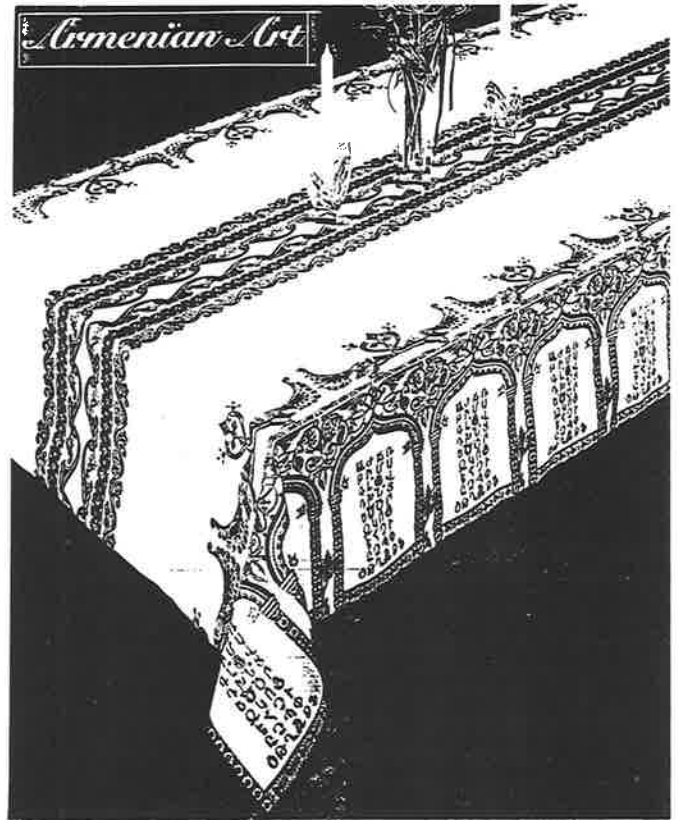
VIDEO TAPES

Election and Enthronement of H.H. Karekin I Catholicos of All Armenians
(2 hours and 10 min.) \$25.00

The Last Kings Of Armenian (Cilicia) Twelfth to Fourteen Century
A film by Claude Moutafian and Pierre Samson
(50 min.) \$25.00

Unger Panchouni
Produced by Hye Film Studios
(1 hour and 45 min.) \$22.00

Pilgrimage To Vaspurakan
Prof. James Russell (June 15-28 1994)
Videography by Armen Aroyan,
(1 hour and 56 min.) \$40.00

Enhance Your Dinner Table with Beautiful, Colorful TABLECLOTHS WITH ALPHABET DESIGN

- 60 x 60 (square) — \$22.95
 - 60 x 72 oblong — \$24.95
 - 60 x 84 oblong — \$27.95
 - 60 x 102 oblong — \$29.95
 - 60 x 120 oblong — \$34.95
 - 72 x 72 round — \$29.95
 - 72 x 84 oval — \$34.95
 - 72 x 102 oval — \$39.95
- (plus shipping and handling)

- also available:
- Placemat, 17 x 12 one side design — \$3.99
 - Placemat, 17 x 12 two-sided design — \$5.49
 - Napkin, 20 x 20 plain — \$2.99
 - Napkin, 17 x 17 design — \$3.49
 - Apron with design, \$11.95

AUDIO TAPES

- Djivan Gasparyan, *Ask Me No Questions*, \$8.00
- Garine Avakian, *Ganche Hoghin*, \$8.00
- Karnig Sarkissian, *1994 Revolutionary songs*, \$8.00
- Karnig Sarkissian, *Meghavor E' Tashnaktzoutioun*, \$8.00
- Komitas, *The Voice Of Komitas Vardapet*, \$8.00
- Massis, (Armenian-American Music), \$8.00
- Nersig Ispirian, *Khonarh Herosner*, \$8.00
- Raffi Missirian, *Basic Conversational Armenian I* (Two cassettes and a valuable 56-page companion guide), \$13.95
- Taline, *Mer Bzdig Ashkhar*, \$8.00
- Taline, *Hink Pokrig Patigner*, \$8.00

PRELACY BOOKSTORE ORDER FORM

Description of Item	Quantity	Price
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
Make checks payable to: Armenian Prelacy Bookstore 138 East 39th Street, New York, NY 10016	Sub Total	\$ _____
Ship to:	Add \$3.75* S & H	\$ _____
Name _____	\$1.00 for each additional item	\$ _____
Address _____	TOTAL	\$ _____
City, State, Zip _____		
Telephone (Day) _____	☐ Prelacy Member No. _____	

Prelacy members are entitled to 10% discount.

*Unless Otherwise Noted

The Role of Women in the Armenian Church and Society

by Very Rev. Aram Keshishian

This article was written by Very Rev. Aram Keshishian, now Catholicos Aram I of the Great House of Cilicia, during his student days at Fordham University. The question of the role of women in the church—especially in terms of ordination—is a topic of “hot” debate throughout Christendom. It does not seem to be as strong a debate in the Armenian Church as other denominations, yet there are some interesting questions that could be asked. Armenian women are quite visible in the everyday life of the Church, yet very much in a minority in leadership roles. Indeed, the delegates to the recent election which took place in Antelias, were predominantly—I believe exclusively—men. It will be interesting to see if Catholicos Aram’s views have changed since his student days. — Editor.

FROM the remotest times of human history, man has been the center of gravity of society, the decision maker, the power holder. This is more than a social phenomenon. The subordination of woman to man was primarily one of ontology, dignity and not merely of function. “Women and slaves are inferior by the conditions of existence,” said Aristotle, “therefore they are inferior by laws of nature.” The subordinate state of women prevailed through the centuries in all domains and institutions of human life.

The stand of the Church towards women has not been favorable either. On this point we notice obvious contradictions in the teaching and the practice of the Church. The Gospel declares explicitly the equality of all persons before God, irrespective of their sex, color, age, etc. Yet, we see the opposite in the history of the Church. In other words, the equalitarian concept of the Church has been a sheer theological notion in abstract without being existentially implemented and practically expressed in the life of the Church. Moreover, in patristic thought one comes across negative expressions about women such as “the gate of devil” (Tertullian), “a necessary evil,” “a desirable calamity” (St. Crysostome), etc. Certainly theological presuppositions and social factors have played a determinative role in shaping the rigid attitude of the Church vis-a-vis the female. Women have been reduced to a ghetto group within the community with certain restrictions imposed upon them.

But it is highly significant to note that the negative stand of the church towards women has not resulted in a decrease in their faith and attachment to the Christian cause. Women have played a decisive role in enhancing and strengthening spirituality in the church. Their involvement in the monastic movement and *diakonia* of the church and their witness in martyrdom are eloquent manifestations of their committed devotion to the Christian faith. The annals of church history are rich with outstanding female figures.

All these facts and aspects of world history in general, and church history in particular, come to point to the undeniable fact that woman has been subject to man in the literal sense of the term, has possessed no authority in society but, in spite of that, she has participated, although on a smaller scale and with a lesser impact, in the community building process.

The 20th Century, due to a number of tremendous changes in the structures, value-systems and norms of the society, brought a considerable change in the male-female relationship. This change was characterized by a shift from the submission of the female to a demand for equality of status and opportunity.

But “Women’s Lib,” in my view, is not simply a struggle for equal rights, it is essentially a power clash between the oppressed female and male oppressor. It is a search and demand for more power in the decision making machine of the Society. Therefore, it is predominantly of a political nature, and as such its roots go deeper into the very systems and institutions of Society. “Women’s Lib” is a reactionary movement against male controlled oppressive structures and male-oriented ideological and moral standards. It leads the female from passivity to creativity, from isolation to participation, from powerlessness to powerfulness. Women claim to be an integral and vital part and not mere spectators of world process and human progress. Today the work of women within the family confines is no

longer a valid criterion to define their identity. In a constantly and rapidly changing world they are engaged in a process of forging their own new identity through self-recognition and self-realization. No longer are they being considered on the margin of the society. We see their presence at almost all levels of society. But still they are too far from exercising influence on the policy-making bodies of government, churches and organizations.

On the background of this rather brief assessment of the status of women in society at-large both in its historical perspectives and contemporary situation, now I would like to highlight the important aspects and pertinent problems related to the role of the Armenian woman in the Armenian Church.

Let me remind you that there does not exist a line of demarcation between the church and the nation. The church is the nation in its multiform dimensions of life. This is why the role of the Armenian woman is never seen only within the narrow boundaries of the church’s liturgical life and from a purely religious perspective, but rather in the broader context of the nation’s life, concerns and aspirations.

We lack detailed information about the contribution women have made in the past to political, religious and cultural life of the nation. But the scanty evidence at hand testifies the providential role the Armenian woman has played particularly during political upheavals and hardships. In our historiography the Armenian woman is presented as a faithful mother, a devout Christian, an arduous defender of Christian morals and national traditions, and one deeply concerned with the destiny of her homeland.

Motherhood has been considered the cardinal task of the woman. The role of women in family-building has been one of pivotal importance. She has been the anchor of the family, the sustaining power of the community. The devotion of the Armenian woman to the Church’s worship and spiritual life is noteworthy throughout the history. She has also contributed to our renaissance in the 19th Century and participated in the activities of political parties and revolutionary movements.

In the Armenian Church, as in other churches, women have been excluded from the leadership. In all activities, at all levels, women have been delegated an auxiliary role to men. Definitely the historical circumstances which our nation has gone through, accompanied with social factors and national concerns, have left a strong impact on the attitude of our ecclesiastical and lay leadership towards women. Centuries-

old, conservative mentality still persists, although occasionally—very small in number—women hold key positions. Times have changed; our needs have changed; we, too, ought to be constantly renewed, in the genuine sense of the term, if we want to keep pace with the rhythm of the time. It is indispensable, therefore, that a renewed understanding and orientation be given to the role of women in the Armenian diaspora in general, and in the Armenian communities in the West in particular. It is time the spheres of women’s activities be enlarged and provided with the possibilities and opportunities of self-expression and responsibility in the service of the Church and the Nation.

I do not want to make specific suggestions in this respect. In the light of the concrete needs and demands of a given community, you should set forth your guidelines of action, select your priorities and find the right perspectives of involvement. However, I would like to mention some areas where women could make great achievements. Primarily I have those areas and institutions which are under the immediate control of the church in mind.

Family

The family is the embryo of a nation’s growth and progress. It must be maintained spiritually and morally. Women have a central role in this regard. Today, unfortunately, due to various reasons, this vital dimension is being overlooked, primarily in the West. I need not emphasize the supreme task the church has entrusted to the mothers in the family. The education of children in the Christian faith and the transmission of the Armenian ethos and spirit are above all other commitments.

Education

Here I am mainly referring to formal education. The decrease of moral and religious courses in the curricula of secular schools, sharpened the urgent need of informal education given at home, on the one hand, and the formal education offered in the Sunday Schools on the other hand. Therefore, the existence of Sunday Schools is more than a necessity. Parents must urge their children to attend Sunday Schools regularly. The part played by Armenian women in this field is quite eloquent and highly appreciable. They must continue their educational mission in a much more organized way and with the same spirit and enthusiasm.

Social Services

Social Service is a fundamental part of the church’s mission. The church, deeply concerned with the poor, sick, and oppressed, encourages organiza-

tions in which women are quite active, such as the Ladies Auxiliaries of the parish churches, the Armenian Relief Society, etc.

The field of service is vast; the needs are immense. To try to describe them would carry us far beyond the scope of this article. The question is not what women can, may, or ought to do, but rather what are the possibilities where they may adequately express their abilities, display their potentialities and relate them to the particular needs of our community. I believe that women with a renewed awareness of their role, can provide a great contribution of injecting fresh insights and new vitality to our corporate life.

Leadership

Woman is the great absentee in our church leadership. The leadership of the church is the last stronghold of male domination, and that is exactly my major point. Perhaps for some reasons—which are not familiar to me—women have not been included in the administration of our church. But, today there are no justifiable and sound reasons to insist on the same attitude. Why should not women have the right to be organically part of the policy-making bodies with voting membership? To my knowledge, in our National Constitution, which is in use with minor changes in all the dioceses under the jurisdiction of the Cilician Catholicosate, there is no provision for the exclusion of women from the constituencies of the church. On this point, the last few years marked a positive change of attitude, but it was a very slight and slow one. This issue still is of peripheral concern to our leaders. The status and the role of women are closely interrelated. Unless women are accepted into executive leadership on equal footing with men, it is futile to expect tangible contributions from them.

The Ladies Auxiliaries seem to be an appendix or just auxiliary, in the strict sense of the word, to the administrative mechanism of the church. The role of these bodies is not and should not be just to raise money and hand it over to the church authorities for expenditure. They have to be structurally and functionally improved, under the present day conditions. It is remarkable to note that the presence of the Armenian woman in our community life is increasingly becoming active and dynamic. Therefore, they no longer accept passive roles and duties of minor importance. There is a growing awareness and readiness on their part to participate in the executive committees of the church and have their own say in the decision-making process. I am sure many of our congregations have women who are better qualified to sit as members on central and executive committees and as delegates to our diocesan conventions and national assemblies than the men. Therefore, women should be given a larger share in the governance of the church.

The Armenian Church in the United States has become a pioneer in this regard. I see an occasional female presence on the boards of trustees. This is only one step forward. There is a long and difficult way ahead. Women should pursue their demands with firm determination by acting and struggling and not just talking.

Is the church and society ready to allow women to be themselves and permit them to authentically and organically become involved? Are the women courageous and responsible enough to hold key positions in our leadership? These are the crucial questions which must be seriously considered in the years to come. ✦